

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра історії та суспільних дисциплін

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ КОНФЕСІЙНИХ
ШКІЛ НА ЗАКАРПАТТІ (1938-1944)

АНТАЛ ОЛЕКС ВАСИЛЬОВИЧ

Студент IV-го курсу

Освітня програма 014 «Середня освіта (Історія)»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник: **Добош Олександр Олександрович**
старший викладач

Завідувач кафедри: **Чотарі Юрій Юрійович**
кандидат історичних наук, в.о. доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 201_

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра історії та суспільних дисциплін

Кваліфікаційна робота

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ КОНФЕСІЙНИХ
ШКІЛ НА ЗАКАРПАТТІ (1938-1944)**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент IV-го курсу

Антал Олекс Васильович

Освітня програма: 014 «Середня освіта (Історія)»

Науковий керівник: **Добош Олександр Олександрович**

старший викладач

Рецензент: **Кейс Борнобаш Гейзович**

**доктор філософії з галузі етнографічні та культурно-
антропологічні науки, в.о. доцент**

Берегове
2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék

GÖRÖGKATOLIKUS FELEKEZETI ISKOLÁK MŰKÖDÉSE KÁRPÁTALJÁN (1938-1944)

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Antal Alex

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középiskolai oktatás (Történelem)

Témavezető: Dobos Sándor

adjunktus

Recenzens: Kész Barnabás

PhD, docens

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. Функціонування грецько-католицьких конфесійних шкіл в угорській історіографії.....	7
I.1. Професійні роботи, студії	7
II.2. Відповідні джерела, закони	8
РОЗДІЛ II. ЗАКОН 1940 РОКУ	9
II.1. Історія	9
II.2. Короткий опис закону	10
РОЗДІЛ III. Народні школи та їх функціонування у 1938-1944 роках	12
III.1. Коротка історія мукачівської греко-католицької єпархії	12
III.2. Виникнення системи освіти	15
РОЗДІЛ IV. Функціонування грецько-католицьких конфесійних шкіл у схематизмі Мукачівського єпархії у 1943 р.....	20
ВИСНОВКИ.....	38
РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	40

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. FEJEZET. Histográfiai áttekintés	7
I.1. Vizsgált szakmunkák, tanulmányok.....	7
II.2. Vonatkozó források, törvények.....	8
II. FEJEZET. Az 1940. évi XX. törvénycikk	9
II.1. Előzmények.....	9
II.2. A törvény rövid ismertetése.	10
III. FEJEZET. Görögkatolikus felekezeti iskolák és működésük Kárpátalján 1938-1944 között.....	12
III.1. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye rövid története.....	12
III.2. Az oktatási rendszer átalakulása.	15
IV. FEJEZET. Kárpátaljai görögkatolikus felekezeti iskolák működése a Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusának tükrében.....	20
ÖSSZEFOGLALÓ	38
ÖSSZEFOGLALÓ UKRÁN NYELVEN	39
FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM JEGYZÉKE	40

BEVEZETÉS

A szakdolgozat a görögkatolikus felekezeti iskolák működését kívánja bemutatni Kárpátalján 1938-1944 között. A munka feladata, hogy a témára vonatkozó szakirodalomra és forrásokra, valamint folyóiratokra hivatkozva betekintést adjon a görögkatolikusok oktatási rendszerébe és működésébe 1938-1944 között. Írásunk célja továbbá, ismertetni 1938-1944 közötti görögkatolikus oktatási rendszer körülményeinek alakulását, illetve bemutatni azokat a lépéseket, melyeket maga a görögkatolikus egyház vezetése tett az egyházmegyei, illetve területi felekezeti oktatás fennmaradása érdekében. A vizsgálni kívánt kérdés a kevésbé kutatott témák közé tartozik. A témához hasonlóan foglalkoztak már az görögkatolikusok oktatásával, mint például Molnár Ferenc: *A beregi főesperességi kerület görögkatolikus népiskoláinak oktatási helyzete az 1840-es években*¹, illetve fontos megemlítenünk Marosi István: *Görögkatolikusok Bereg vármegye tiszaháti járásában*² c. művét is.

A kutatás helyszínei voltak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Apáczai Csere János Könyvtára, illetve a Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár. A munkát négy részre tagoltuk.

Az első fejezet egy histográfiai áttekintést tartalmaz, melyben bemutatásra kerülnek azon fontosabb munkák, amelyek a kárpátaljai felekezeti oktatásra vonatkoznak. A második fejezetben az 1940. évi törvénycikk előzménye és maga a törvény röviden kerül bemutatásra. A harmadik fejezet a népoktatásról és annak működéséről szól, bemutatásra kerül, hogy hogyan alkalmazkodnak az emberek nyolcosztályos népoktatási rendszerhez. A negyedik fejezet az ismerteti a korabeli kárpátaljai bizánci rítusú intézményeket és annak szerkezetét.

A munka megírásához számos szakirodalom, internetes forrás állt rendelkezésünkre, melyek eredményeit legjobb tudásunk szerint igyekeztünk beépíteni munkánkba.

---

¹ MOLNÁR Ferenc: *A beregi főesperességi kerület görögkatolikus népiskoláinak oktatási helyzete az 1840-es években* (A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében, tanulmánykötet, Beregszász-2019)

² <https://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/marosiistvan.htm#top> – MAROSI István: *Görögkatolikusok Bereg vármegye tiszaháti járásában* (Egyháztörténeti szemle, 11. évf. 1. szám, A.D. MMX)

I. FEJEZET

Historiográfiai áttekintés

I.1. Vizsgált szakmunkák, tanulmányok

A magyar szakirodalmak tekintetében létezik számos olyan monográfia, szakkönyv tanulmánykötet, tudományos cikk, stb., ami Kárpátalja történetével foglalkozik ebben a korszakban (1939-1944). A kör leszűkíthető, ha a görögkatolikusok helyzetét is figyelembe vesszük, sőt ha a görögkatolikus felekezeti iskolákra fektetjük a hangsúlyt, akkor észrevehető, hogy igen szűk a kutatottsági szintje a témának. Ezért elsősorban olyan szakirodalommal kell megismerkednünk, ami nemcsak Kárpátalja helyzetét mutatja be a második világháború folyamán, hanem felveti a görögkatolikusok nehéz helyzetét az adott korszakban.

Fedinec Csilla, Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919-2009*, magyar és ukrán szakemberek által összeállított monográfia, amely két nyelven is (magyar és ukrán) megjelent. A munkához megfelelő, felhasználható minden szempontból, igyekszik hidat építeni a régióval kapcsolatos magyar és ukrán nyelvű tudományosság között.³

Fedinec Csilla: *Fejezetek a kárpátaljai magyar közoktatás történetéből (1938-1991)*, ugyancsak monográfia, bemutatja a magyar tannyelvű iskoláztatás feltételeit, feltárja a közoktatás történeti alakulását, fejlődésének sajátosságait. A dolgozat négy időszakban vizsgálja e kérdéskört, az évfolyammunkára az első, az 1938-tól 1944-ig terjedő időszak felel meg.⁴

Fedinec Csilla: *A magyar szent koronához visszatért Kárpátalja (1938-1944)*, forrásokban gazdag és olvasmányos kötet, számos olyan kérdést és történetet tárgyal, amelyeknek hatásai a jelenbe nyúlnak, bizonyítva, hogy háromnegyed évszázaddal az események után még mindig vannak feltáratlan és kibeszéletlen fejezetek történelmünkben.⁵

Botlik József: *Hármas kereszt alatt, görög katolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646–1997)*, monográfia, kortárs szerzők műveire, a szakkönyvekre, forráskiadványokra, folyóiratokra alapszik. A könyv két fejezete felel meg az évfolyammunkának, ír a görögkatolikus oktatásról és annak helyzetéről is.⁶

Kozák Csaba: *gróf Klebersberg Kunó oktatáspolitikai reformjai*, tudományos tanulmány, azért is fontos ez a tanulmány, mert ő vezette be Magyarországon a népiskolai oktatást a két világháború között, ami az analfabetizmus eltörlésére szolgált. Ez a politika is

---

³ FEDINEC Csilla, VEHES Mikola: *Kárpátalja 1919-2009* (Argumentum Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010)

⁴ FEDINEC Csilla: *Fejezetek a kárpátaljai közoktatás történetéből (1938-1991)* (Nemzetközi Hungarológiai Központ, Budapest, 1999)

⁵ FEDINEC Csilla: *A magyar szent koronához visszatért Kárpátalja (1938-1944)* (Jaffa Kiadó, Budapest, 2015)

⁶ BOTLIK József: *Hármas kereszt alatt. Görögkatolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646-1997)* (Hatodik Síp Alapítvány- Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1997)

hatott majd a későbbiekben a visszacsatolt Kárpátaljára és ezeken a területeken is bevezették a népművelési módszert.⁷

Molnár Ferenc: *A beregi főesperességi kerület görögkatolikus népiskoláinak oktatási helyzete az 1840-es években*, a kutatás időintervallumának nem felel meg, de számos ötletet nyerhetünk belőle, mivel foglalkozik a görögkatolikusok oktatásával.⁸

Marosi István: *Görögkatolikusok Bereg vármegye tiszaháti járásában*: leírja a tiszaháti görögkatolikusok mindennapjait, helyzetét a XIX és XX. században, részben ebben a munkában is szerepel a munkácsi egyházmegye schematizmusa.⁹

Kosztjó Gyula: *Iskolán kívüli népművelés Kárpátalján 1940-1944 között*, szintén hasznos az évfolyammunkára nézve, mivel a kutatás időszaka is megfelel, a népművelésről szól, a vidéki lakosság oktatását mutatja be.¹⁰

Baranyi Tamás: *A görögkatolikus egyház helyzete Kárpátalján 1944-1949 között a levéltári források tükrében*: szakdolgozat, bemutatja azokat a lépéseket, melyeket a munkácsi püspökség vezetése tett az egyházmegye fennmaradása érdekében.¹¹

Zoltán András: *A Kárpátaljai Tudományos Társaság (1941-1944) kiadványai*, tudományos cikk, az akkoriban megalakult KTT (1941) működéséről szól, melynek elnöke Hodinka Antal volt, az oktatás mellett fontos megfigyelni az akkori kárpátaljai tudományos életet, „a kárpátaljai és rutén népi kulturális érdekek és értékek tudományos szolgálatára és védelmére” szolgált.¹²

Pukánszky, Németh: *Neveléstörténet, az 1945 utáni magyar iskoláztatás története*, előzményében említést tesz a magyarországi népoktatásról, ami kihatott a kárpátaljai iskolákra is a II. világháború idején.¹³

II.2. Vonatkozó források, törvények.

Ezer év törvénye: internetes forrás, már a weboldal címe is utal arra, hogy ezer év törvényét tartalmazza, esetünkben az 1940. évi XX. törvénycikk az iskolai kötelezettségről és

---

⁷ http://trainingandpractice.hu/sites/default/files/kepzes_es_gyakorlat/tanulmanyok/02-Kozak_Csaba-tanulmany.pdf - KOZÁK Csaba: *Klebersberg Kunó oktatáspolitikai reformjai*

⁸ MOLNÁR Ferenc: *A beregi főesperességi kerület görögkatolikus népiskoláinak oktatási helyzete az 1840-es években* (A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében, tanulmánykötet, Beregszász-2019)

⁹ <https://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/marosiistvan.htm#top> – MAROSI István: *Görögkatolikusok Bereg vármegye tiszaháti járásában* (Egyháztörténeti szemle, 11. évf. 1. szám, A.D. MMX)

¹⁰ KOSZTYÓ Gyula: *Iskolán kívüli népművelés Kárpátalján 1940-1944 között* (Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, KMMI-FÜZETEK XVIII., Ungvár – 2014)

¹¹ BARANYI Tamás: *A görögkatolikus egyház helyzete Kárpátalján 1944-1949 között a levéltári források tükrében* (II. RFKMF, Történelem és Társadalomtudományi Tanszék, Beregszász – 2018)

¹² https://web.archive.org/web/20131104174136/http://www.hhrf.org/kisebbsgkutataskk_2003_01/cikk_nyomtas.php?id=515#, ZOLTÁN ANDRÁS: *A Kárpátaljai Tudományos Társaság (1941-1944) kiadványai* (Kisebbségkutatás – 12. évf. 2003. 1. szám)

¹³ http://www.igypk.hu/mentorhalo/tananyag/Magyar_isk_tortenete/ix_fejezet_a_magyar_iskolagy_alakulsa_1_945_utn.html - PUKÁNSZKY, NÉMETH: *Neveléstörténet, az 1945 utáni magyar iskoláztatás története* (SZTE BTK Neveléstudományi Intézet)

a nyolcosztályos népiskolákról, amit Teleki Pál indítványoztatott, a későbbiekben szót említünk róla.¹⁴

A munkácsi egyházmegye schematizmusa: ezek egyházi összeírások, nagyon hasznos az évfolyammunkára nézve, mivel megtalálhatóak benne a görögkatolikus felekezeti iskolák vezetői, tanulói, illetve, hogy hányan tanultak az adott intézményben.¹⁵

Kárpátalja.ma: kárpátaljai magyar hírportál, a sajtó is említést tett a görögkatolikus egyház helyzetéről Sztojka Sándor főpásztor püspöksége alatt (1932-1943).¹⁶

---

¹⁴ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94000020.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>
– *Ezer év törvényei*, 1940. évi XX. törvénycikk az iskolai kötelezettségekről és a nyolcosztályos népiskolákról.

¹⁵ Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium könyvtára

¹⁶ <https://www.karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-sztojka-sandor-gorogkatolikus-puspok/> -
Marosi Anita: *Kárpátalja anno: Sztojka Sándor görögkatolikus püspök* (megjelent: 2015.10.15.)

II. FEJEZET

Az 1940. évi XX. törvénycikk

II.1. Előzmények.

Klebelsberg kultúrpolitikájának egyik legfőbb motívuma volt a magyar néptömegek műveltségi színvonalának emelése. Nem elegendő, ha a nép megtanul „egy picit írni, egy picit olvasni, egy picit számolni”. *A puszta elemi ismeretek félműveltsége rosszabb a teljes tudatlanságnál*.¹⁷

A népiskolák tömegetés megalakulásával és az azon kívüli népoktatás szervezésével akarták a népek kulturáltságát és művelődésének színvonalát fokozni. A nyolcosztályos iskolának a felállítását először lehetetlennek tartották, mivel az iskolahelyiségek kérdése nem volt megoldva.

1926-1927 – a kultuszminiszter előterjesztésével nagyvonalú népiskolai program kezdett kibontakozni. Három év alatt Magyarországon ötezer tanterem és tanítólakás épült ebből a célból. Igyekeztek a legújabb terek felhasználásával korszerűbb épületeket emelni. Az iskolák mellé háromszobás lakás épült a tanárok számára, legfőképpen téglából.

Az 1927-es tizenkettedik törvénycikk a polgári iskolákat középfokú intézményekké fokozta, amely megnyitotta az utat a szakiskolákba felvételizők fiatalok előtt. A népiskola negyedik osztályának elvégzése után a tanulók évenként 14-16 százaléka iratkozott be polgári iskolákba. Klebelsberg céljai között voltak a tankötelezettségnek a bevezetése tizennégy éves korig, de abban az időszakban még a feltételek nem érettek meg. Az elképzelése szerint a nyolcosztályos népoktatást lépésről-lépésre, fokozatosan kell bevezetni. Az első lépések közé tartozott volna, hogy nem kötelező jelleggel, hanem a helyi szervek akarata szerint szeretne volna létrehozni. Csak 1940-től tartotta reálisnak a nyolcosztályos népiskola országosan kötelező bevezetését. Mint látni fogjuk, jóslata megvalósult: valóban 1940-ben született törvény e népiskola-típusról.¹⁸

II.2. A törvény rövid ismertetése.

A magyar iskoláztatás történetében a nyolcosztályos oktatás bevezetése nem volt hiábavaló. Ez a terv már a húszas években szóba került, de az akkori gazdasági válság, amely világi méreteket öltött, akadályozta ennek a megvalósítását. Az 1940-ben bevezetett XX.

---

¹⁷ <http://mek.oszk.hu/01800/01893/html/12.htm> - PUKÁNSZKY, NÉMETH: *Neveléstörténet, az 1945 utáni magyar iskoláztatás története.*

¹⁸ http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Magyar_isk_tortenete/vii1_npoktats.html - *A magyar iskoláztatás története a 19-20. században* (VII.1. Népoktatás)

törvény elrendelte a nyolcosztályos népiskolák megalapítását, viszont a háború is közbeszólt ennek elterjedésébe. Nagymértékű különbség volt az akkor már létező népiskolák és az akkor felállítandó új iskolák között. Az előbbiek megőrizték a népies jelleget, valamint létezett mellette a négyosztályos polgári iskola és a nyolcosztályos gimnázium), továbbtanulásra nem volt feljogosítva. Az utóbbi, az általános iskolák viszont ugyanazon műveltségi anyag tanítását tűzte ki minden hat és tizennégy éves kor közötti gyerek számára.¹⁹

A népiskolák megteremtése és megalapítása azonban nem volt akadálymentes. A tanítási év elkezdése előtt két héttel kibocsájtottak egy rendeletet, amely nem várt reakciókat váltott ki az iskolák fenntartóiban, illetve az egyházakban. Az oktatás átalakulását nem készítették elő, a legtöbb helyen nem voltak meg az oktatáshoz és neveléshez való személyi és tárgyi feltételek.²⁰

A nyolcosztályos iskola célja az volt, hogy általános alpműveltséget biztosítson minden gyerekeknek, tizennégy éves kor után erre épültek a szakmai képzések és a középiskolai és felsőfokú tanulmányok. Tanulóik tehát 14-18 éves fiatalok voltak.²¹

---

¹⁹ <http://mek.oszk.hu/01800/01893/html/12.htm> - PUKÁNSZKY, NÉMETH: *Neveléstörténet, az 1945 utáni magyar iskoláztatás története.*

²⁰ KOSZTYÓ, 2014.

²¹ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94000020.TVI&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D50> – az 1940. évi XX. törvénycikk általános indoklása.

III. FEJEZET

Görögkatolikus felekezeti iskolák és működésük Kárpátalján 1938-1944 között

III.1. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye rövid története.

A XX. századra tehető a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye történelmének szinte legfontosabb része. Az egyházmegye 1771-ben alakult meg, az Eperjesi Egyházmegye 1823-as, valamint a Hajdúdorogi Egyházmegye 1912-es megalakulásával egy kis része levált az egyházmegyéből, az akkori területe megegyezik a jelenlegivel. A Hajdúdorogi Egyházmegye miután kivált a munkácsiból, nemsokára – 8 év után – egy másik országhoz tartozott már. Az utóbbi évszázadban a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye különböző országok részeként állt fent, az itt élő görögkatolikusok és más felekezetűek is egyaránt elnyomásban éltek a második világháború után a rendszerváltásig. A közép-európai modern nemzetek kialakulásakor a ruszin népcsoport az Osztrák-Magyar Monarchiában, azonbelül is Magyarországon lélekszámban a legkisebb etnikai kisebbsége volt. Társadalmukat tekintve is hasonló helyzettel találkozhatunk: csonka társadalom és túlnyomó többségben parasztok, akik írástudatlanok voltak. A felső réteget az egyházi személyek képezték, a térségben a görögkatolikus felekezet dominált. A görögkatolikus egyház jelentette kultúrájuk, irodalmuk megmaradását, mivel a ruszinok, vagy rutének kizárólagosan a görögkatolikus vallást gyakorolták. Kárpátalja görögkatolikus hívei a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye joghatósága alá tartoztak.²²

Az első világháború és Kárpátalja csehszlovákok általi megszállása után, a felső vezetés legfontosabb célja, hogy minden eszközt bevetve elősegítse minél több ruszin lakos áttérését a görögkatolikus vallásról a pravoszláv hitre és ezzel gyengítse a görögkatolikus egyházat, amelyet a csehszlovákok „magyarbarátnak” tekintettek. Ezért annak hatásai „uralmuk” első éveiben azt a módszert sem vetették meg, mint a görögkatolikus egyház üldözése és elnyomása, templomaik kifosztása, illetve szemet hunytak afelett is, hogy számos településen elűzték a kihelyezett görögkatolikus lelkészt. A század elején történt skizma-mozgalom egyik központján, Nagylucskán a felhergelt lakosság lerombolta a település görögkatolikus templomát.²³

Papp Antal munkácsi püspököt (1912-1924) ungvári rezidenciáján, a megszálló csapatok parancsnoka, Castella francia tábornok foglalta el, a hatóságok korlátozták a püspököt teendőiben, azért, mert nem volt hajlandó letenni a csehszlovák államnak a hűségesküvet. 1920 tavaszán a püspök eljutott Máramaros vármegyébe, ahol a legerőteljesebben nyilvánult meg

---

²² MOLNÁR, 2019.

²³ BOTLIK, 1997.

való áttérítés. Antal püspököt Kurtyák Iván, egyházkerületi gondnok védte az utcán tomboló tömegektől: „véres utcai összecsapásokat szítanak a hitüknél maradni szándékozó görögkatolikusok és pravoszláviára áttértek között”. A püspök husztbaranyai liturgiáját is csak ügyvel-bajjal sikerült elvégeznie, csak Kurtyák kísérhette a templomon belüli szószékhez, de alig mondta ki prédikációjának első szavát: „Bölcsesség”, kőzapor indult meg felé. A tragikus eseményért Papp Antal püspököt tüntették bűnbaknak, szerették volna mihamarabbi lemondását a püspöki székről és egyben Kárpátalja elhagyását.²⁴

1919-ben és 1920-ban nemcsak a skizma mozgalom okozott problémát a görögkatolikus egyháznak, hanem számos térségben helyet nyertek a szocialista-kommunista eszmék is. Az egyházellenes eszméket elsősorban az Oroszországból hazatért hadifoglyok terjesztették Kárpátalján. Sok helyen emiatt a parasztok megtagadták az egyházi adó befizetését.²⁵

Az 1920-as évek elején rendeződött a csehszlovák kormány, evvel egy időre lecsillapodtak a vallások közötti feszültségek. Ezt jelezte, hogy a prágai kormány az 1922. évi költségvetésben összesen 7,2 millió koronát nyújtott a kárpátaljai egyházi ügyek rendezésére, ebből a görögkatolikusoké volt 2 millió korona. Az egyházi iskolák fenntartására 3,6 millió koronát irányoztak elő.²⁶

1924. július 14-én Papp Antal apostoli kormányzó lett az újonnan megalakult miskolci exarchátusban (egyházmegyében), így lényegében a csehszlovákok elérték céljukat. A püspöki szék megmentésére Gebé Pétert választották, addigi nagyprépostot, 1924 nyarán. Főpásztorsága alatt nagyjából ugyanazon nehézségekkel kellett megküzdenie, mint elődje, legalábbis eleinte. A skizma-mozgalom nem fejeződött be és az egyház háttérbeszorítása ellen kellett küszködnie folytonos jelleggel. A csehszlovákok célja továbbra is az volt, hogy a ruszin népet el kell választani a magyarnak tartott görögkatolikus egyháztól, s annak lelkészeitől. 1923. november 14-én a megtartott választásokon Beszkid Antalt választották meg kormányzónak, helyettese pedig a cseh Rožypal lett. Rožypal viszont az elődeivel ellentétben jóindulatú és humanista beállítottságú ember volt. Az ő jóvoltából elmúltak a vallások közt kialakult feszültségek, illetve Gebé Péter is jó viszonyt ápolt vele. Gebé főpásztor püspöksége idején az addig nehéz helyzetben élő görögkatolikus papság helyzete javulni kezdett. 1925-ben négy főesperes memorandumot kérelmezett a munkácsi egyház nevében Rožypal kormányzóhelyettestől, tartalmazta az évi adó eltörlése következtében sérelmeket ért papok kártérítését. Ezen kívül a megfogalmazók kívánták az egyházi iskolák tanítóinak állami

---

²⁴ BOTLIK, 1997.

²⁵ Uo.

²⁶ Uo.

fizetésének biztosítását. Cserébe a memorandum készítői azt ígérték: „Ha a kormány biztosítja feltételeink teljesítését, mindent megteszünk annak érdekében, hogy hívőink a köztársasági agrárpárt választási listájára szavazzanak”. A kormány végül elfogadta a feltételeket, mivel 1925-ben a püspök egy körlevélben szólította fel papjait, hogy támogassák az említett kormánypartot. Említésre méltó az a tény, hogy Gebé főpásztor működése idején épült ki az önálló kárpátaljai görögkeleti egyház, amit a szerbiai ortodox egyház támogatott. 1927-1930 között szerb ortodox püspökök látták el a kárpátaljai pravoszlávok lelki gondozását-vezetését, illetve tudni kell, hogy ők voltak a skizma-mozgalom egyik háttérbeli mozgatói. Hét esztendő főpásztori szolgálat után, 1931. április 26-án elhunyt Gebé Péter.²⁷

A püspöki szék betöltésére április 28-án Sztojka Sándor kanonokot jelölték. A Szentszék a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspökévé nevezte ki 1932. május 3-án. Gojdics Pál, eperjesi püspök szentelte föl püspökké 1932. július 12-én. Főpásztori munkájában két fő célt követett: meggátolni a skizma-mozgalmakat, illetve felvenni a küzdelmet a Kárpátalján jelentős befolyást elért kommunista eszmék ellen. Sztojka püspök tizenegy éven át állt az egyházmegye élén. Püspökségének első éveiben Kárpátalja Csehszlovákia fennhatósága alá tartozott. Voltak olyan parókiák, amelyek a munkácsi egyházmegyéhez tartoztak, ezek ekkor a határon túlra kerültek. Az 1938-as visszacsatolásnál néhány település nem került át az anyaországhoz, ukrán kézen maradtak. Sztojka Sándor püspök biztatására kb. 200 ruszin egyházközség kérte, hogy csatolják őket Magyarországhoz. Tevékenysége közé tartozik még a ruszinok felkarolása mellett a Kárpátaljai Tudományos Társaság létrehozása, valamint a *Zorja* (jelentése: hajnal) c. folyóirat elindítása. A KTT legfőbb támasza a munkácsi görögkatolikus egyházmegye volt, s annak főpásztora, Sztojka Sándor püspök: „*Kárpátalja népe teljes lelki egységben áll nagy püspöke mögött s benne látja azt a szellemi útmutatót, aki összeköti a ruszinságot a magyar állammal*”. Emellett támogatta a vallásos témájú újságok és könyvek kiadását. 1939 márciusában és áprilisában összesen 12 141 km² terület került vissza Kárpátaljával Magyarországhoz. A határok megváltozásával módosult az egyházmegyei beosztás is. Parochiák kerültek az eperjesi egyházmegyékből a miskolci Apostoli Exarchátusba, ugyanakkor néhány addig magyar területen lévő parochiák kerültek a munkácsi görögkatolikus egyházmegye joghatósága alá. A magyar kormányzat irányításuk első éveiben nagy hangsúlyt fektetettek a vallás- és közoktatásügyre.²⁸ Ennek következtében a legnagyobb kárpátaljai vallásfelekezet papjainak megnöttek anyagi helyzetei, a lelkészeknek az egyházi jövedelem mellett kiegészített államsegélyt biztosítottak. A későbbiekben a vallás- és közoktatásügy fog válni a legfontosabb

---

²⁷ BOTLIK, 1997.

²⁸ <https://www.karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-sztojka-sandor-gorogkatolikus-puspok/> - Marosi Anita: *Kárpátalja anno: Sztojka Sándor görögkatolikus püspök* (megjelent: 2015.10.15.)

hatóságnak Kárpátalján, amelynek vezetője Marina Gyula, egykori görögkatolikus kanonok volt. Sztojka Sándor püspöksége alatt 158 papot szentelt fel, 67 új templom épült, illetve több templomot felújítottak. Csaknem minden egyházközséget meglátogatta. Sztojka püspökkel kapcsolatosan fontos megemlíteni, hogy nagy részt vállalt az elszegényedett ruszin lakosság oktatásának megteremtését. Ebben látta a szegénységből való felemelkedés feltételét: „Hirdetni akarom az evangéliumot a szegényeknek!” Halála után XII. Pius pápa (1939-1958) a háborús helyzet miatt nem jelölt ki új püspököt az egyházmegyének. Az exarchátust Ilniczky Sándor nagyprépost töltötte be 1944. január 6-ig, majd Dudás Miklós hajdudorogi püspököt nevezik ki, mint apostoli kormányzót.²⁹

1944. szeptember 24-én az ungvári székesegyházban Madarász István kassai romai katolikus püspök segédletével Dudás Miklós hajdudorogi megyéspüspök Romzsa Tódort a segédpüspökévé szentelte.³⁰ A szovjet hadsereg kárpátaljai előrenyomulásával Romzsa segédpüspök kapcsolata Dudás főpásztorral lehetetlenné vált, majd a hadiesemények következtében teljes egészében megszakadt. Kárpátalja sorsa 1944. október 27-én megpecsételődött, mivel a szovjet csapatok birtokba vették Ungvárt. A háború lezárásával megkezdődött a munkácsi görögkatolikus egyház háttérbeszorítása és üldöztetése, illetve lelkészeinek likvidálása. Romzsa Tódor püspök kitartásra és egységre szólította papjai és híveit. 1947. október 27-én egy sor gyilkossági merényletet követtek el a püspök ellen, a merénylet következtében kórházba került, de néhány nap múlva a belbiztonsági szervek egyik megbízott alakja ápolónővének álcázva magát megmérgezte Romzsa püspököt.³¹

III.2. Az oktatási rendszer átalakulása.

Magyarországon a háború következtében elért veszteségek csak egyik volt a sok közül, az országban belső feszültség uralkodott el. Az egyik ilyen feszültség az alsó réteg, a parasztság képzettsége és képezése, amin változtatni akart a magyar állam, úgy, hogy az ország gazdaságát és annak termelésének a fokozását a társadalom kulturális-művelődési állapotával kapcsolta össze. Ebből a célból jött létre Magyarországon a népművelés intézménye a XX. század első felében gr. Klebersberg Kunó elképzelései szerint. A népoktatás először a felnőttek tanítását vette célul, az 1920-as években analfabéta tanfolyamokat kezdeményeztek, itt gyakran használatban volt az a szó, hogy „nemzetnevelés”. A konzervatív kormányok az első világháború után ezeknek a tevékenységeknek törvénybe iktatását szerették volna megcélozni, azonban ezek az elképzelések több alkalommal is kudarcba fulladtak. Gróf Klebelsberg Kunó központosító reformjaival mind nagyobb állami jelenléttel kívánt részt venni az alsóbb

---

²⁹ <https://www.karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-sztojka-sandor-gorogkatolikus-puspok/> - Marosi Anita: *Kárpátalja anno: Sztojka Sándor görögkatolikus püspök (megjelent: 2015.10.15.)*

³⁰ BOTLIK, 1997.

³¹ BARANYI, 2018.

néptömegek műveltségének feljavításában.³² Az elszegényedő lakosság mielőbbi alapvető ismeretekkel (írás, olvasás, számolás) való felruházását gazdasági szempontból, illetve a társadalmi rend fenntartása érdekében egyaránt fontosnak tartotta. A népoktatás az első világháború után átszerveződött a klebelsbergi alapon és új feladatokkal bővült. Egyebek között magába foglalta az írástudatlanok tanítását, népkönyvtárak építését, az ifjúsági egyesületek tevékenységének ellenőrzését. A helyi bizottságoknak az volt a feladatuk, hogy a társadalom körében érdeklődést keltsenek a különböző népművelési formák iránt. Fő célját ekkor a népművelési munkának az tette ki, hogy a tanköteles koron túl is segítette pótolni az elemi iskola esetleges hiányosságait, kiegészítette az iskola által nyújtott műveltséget. Az első világháború előtt a népoktatás tevékenységének fő formái az ismeretterjesztő előadások és népművelési tanfolyamok voltak.³³

Az 1920–30-as években pozitív változások történtek a középiskolai oktatásban is. Ezt az intézménytípust a gimnáziumok, tanítói szemináriumok, technikai szakiskolák képviselték, melyekben cseh, magyar és zsidó tannyelvű osztályok és algimnáziumok is működtek. Igazságtalan volt, hogy a 450 ezer főnyi ukrán lakosság számára az állam csak négy gimnáziumot tartott fenn, a 35–40 ezer fős lélekszámú cseh és szlovák anyanyelvű lakosságnak pedig ötöt. Az ilyen intézkedések Kárpátalja népoktatásának csehesítéséről tanúskodtak. A kultúrát a politika is követte. Azonban meg kell jegyeznünk, hogy ennek a politikának voltak pozitív vonásai is, mivel az iskolarendszerbe egyre több szegény családból származó gyerek is bekerült, és számos új iskola épült. Fontos szerepet játszottak a tanítóképzésben az ungvári, munkácsi és huszti tanítóképző szemináriumok. Ezek az oktatási intézmények elemi iskolai tanítókat, valamint tantárgyakra szakosodott tanárokat képeztek a felsőbb osztályokba, illetve a polgári iskolákba.³⁴

Meg kell jegyezni azonban, hogy rendkívül negatívan hatott a népoktatás fejlődésére, az oktatási-nevelési folyamatra az a nyelvi vita, melyet a három irányzat (ukranofil, ruszofil, ruszin) képviselői folytattak a vidék őshonos lakossága etnikai-nemzeti orientációjának befolyásolása érdekében.³⁵

A felsőoktatás kérdését Kárpátalján az 1920–30-as években sem sikerült megoldani. A tehetséges fiatalok Prága, Pozsony, Brno, Kassa, Budapest, Bécs, Róma, Berlin felső- oktatási

---

³² http://trainingandpractice.hu/sites/default/files/kepzes_es_gyakorlat/tanulmanyok/02-Kozak_Csaba-tanulmany.pdf - KOZÁK Csaba: *gróf Klebersberg Kunó oktatáspolitikai reformjai*.

³³ KOSZTYÓ, 2014.

³⁴ FEDINEC Csilla: *Fejezetek a kárpátaljai magyar közoktatás történetéből (1938-1991)* (Nemzetközi Hungarológiai Központ, Budapest, 1999)

³⁵ FEDINEC Csilla, VEHEŠ Mikola: *Kárpátalja 1919-2009* (Argumentum Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010)

intézményeiben tanultak. Többnyire gimnáziumi tanárként, orvosként vagy egyes tudományágak kiváló képviselőiként tértek vissza szülőföldjükre. Fedinec Sándor orvosprofesszor például a Pozsonyi Egyetemet végezte el, Ihnat Andrej pedagógus és tudós, Lelekacs Mihajlo történész, Potusnyak Fegyir régész, etnográfus, író és filozófus, valamint Fodor István biológus pedig a Prágai Egyetemen tanult.³⁶

Az ungvári szeminárium volt az egyetlen oktatási intézmény, melyben a papjelölteket tanították. A tárgyalt korszakban, a szemináriumban évente 40–50-en végeztek. Közülük később sokan tevékeny közéleti-politikai szerepet vállaltak. Közéjük tartozott Volosin Avgusztin (1874–1945) is. A szeminárium életében fontos szerepet töltöttek be Sztojka Sándor és Romzsa Tódor, a későbbi görög katolikus püspökök.³⁷

A két világháború közötti időszakban Kárpátalján a különböző felekezetekhez tartozó egyházak jelentős befolyást gyakoroltak a társadalmi-politikai és a kulturális életre. A kutatók talán némiképp eltúlzott állítása szerint az adott korszakban csak az egyházaknak volt integráló szerepük a nemzeti és etnikai identitás tekintetében. A görög katolikus egyház volt a legbefolyásosabb, melynek 1944-ben 257 egyházközsége, 6 kolostora, két tanító- képzője, több tucat iskolája és szociális-kulturális intézménye volt a régióban. A görög katolikus egyház befolyásos személyiségei úgy vélték, hogy a kárpátaljai ruszinok önálló szláv népesség, amelynek kultúrája szorosan összefügg a nemzeti egyházuknak tekinthető görög katolikus vallással. Ugyanakkor a görög katolikusok között is voltak olyanok, akik a ruszinságot az ukrán nép részének tekintették. Valamennyi egyház képviselői jelentős kulturális-oktatási munkát folytattak a vidék lakosságának körében, különösen a Proszvita, a Skolnaja Pomoscs (Iskolasegély), a Duchnovics és más társaságok révén.³⁸

Egészében véve a nép- és a középiskolai oktatás fejlődése hozzájárult az értelmiségi réteg bővüléséhez. A helyi szláv körében az értelmiségi réteg gyakorlatilag megduplázódott a korszakban. Az 1930-as évek végén csak a népoktatásban 2200 tanárt foglalkoztattak.³⁹

A népművelés kérdése 1935. április 16-án vált ismét aktuálissá a népművelési titkárok országos értekezletén, ahol már Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter ismertette véleményét. Többek között újdonságként kifejtette, hogy: kötelezővé kell tenni a fiatalság részvételét a népoktatás foglalkozásain; ugyanez vonatkozik a lakossággal közvetlen

---

³⁶ FEDINEC Csilla, VEHEC Mikola: *Kárpátalja 1919-2009* (Argumentum Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010)

³⁷ BOTLIK, 1997.

³⁸ BOTLIK, 1997.

³⁹ FEDINEC, 1999.

kapcsolatba kerülő állami alkalmazottakra; a népművelés minden egyes kiadását az államnak kell állnia.⁴⁰

A Csehszlovákiában zajló általános kulturális-demokratikus folyamatok nem kerültek el az oktatást és az iskolaügyet sem. Már 1919 végén 475 elemi iskola működött a régióban, többek között 321 ukrán (ruszin) tanítási nyelvű, 83 magyar, 22 cseh és szlovák, 7 német, 4 román és 38 vegyes, két tannyelvű. Az elemi iskolák közül 84 állami volt, 16 közösségi és 248 felekezeti. Az elemi iskolai oktatást kötelezővé tették. Az 1920–30-as évek fordulóján végrehajtott iskolareformmal új tantárgyakat és iskolai programokat vezettek be, új tankönyveket és gyakorlati szakkönyveket jelentettek meg. Az állam növelte az iskolák fejlesztésére fordított kiadásokat. 1938-ban az iskolák száma rekordszámot ért el: 803 intézményben oktatták az ukrán (ruszin), magyar, román, német és zsidó gyerekeket. Számos iskolában párhuzamosan több nyelven folyt az oktatás. A nemzetiségi iskolák száma megfelelt az egyes nemzetiségek részarányának. Az 1930-as évek végére a különböző oktatási formákba a gyerekek 80%-át vonták be. Rohamosan csökkent az írástudatlanok és írni alig tudók száma, nőtt a lakosság általános műveltsége. A sikerek kétségtelenek voltak, azonban számos nehézséggel is szembe kellett nézni, főleg a Verhovina falusi iskoláiban. Nem volt elég iskolai tanterem, hiány volt tanítókból és tankönyvekből, oktatási segédeszközökből. A helyi falvakban és tanyákon élő gyerekek alig jártak iskolába, rosszul tanultak. Az órákról való kimaradások egyik legfőbb oka a szülők nehéz anyagi helyzete volt. A polgári iskolákban képezték az alacsonyabb rangú tisztviselőket, a kereskedelmi kiszolgáló személyzetet. A húsz évig fennálló csehszlovák hatalom idején, Kárpátalján huszonegy ukrán (ruszin) és huszonhárom cseh oktatási nyelvű polgári iskola nyílt, melyekbe több mint tizenegyezer tanuló járt. A legnagyobb tanulói létszámú az ungvári, munkácsi, huszti, beregszászi, técsői, kőrösmezői, nagybocskói, nagybereznai, perecsenyi, bilkei, volóci, alsóvercekei, nagylucskai, szerednyei, beregrákosi stb. polgári iskolák voltak. A püspökség iskolahálózatát súlyos veszteség érte a az 1930-as években.⁴¹

Az egyházmegye 1919-ben 384 elemi iskolát tarott fent, a csehszlovák uralom alatt nagyrészt bezárták, egyrészt azért, mert maga a görögkatolikus egyház nem bírta fenntartani, másrésztől a csehszlovák állam nemcsak nem támogatta, de erősen ellenezte ezek működését, sőt üldözték őket, azokból az okokból kifolyólag, hogy a vallási és erkölcsi nevelés nemkívánatos a csehszlovák állam részére, mert attól tartottak, hogy ezek a görögkatolikus

---

⁴⁰ http://trainingandpractice.hu/sites/default/files/kepzes_es_gyakorlat/tanulmanyok/02-Kozak_Csaba-tanulmany.pdf

⁴¹ FEDINEC, 1999.

népiskolák támogatni, ápolni fogják a magyar kapcsolatokat. Így 1936-ra már csak 25 görögkatolikus népiskola működött.⁴²

Kárpátalján ekkor többszáz emigráns tanító tevékenykedett, zömében ukránok és oroszok, akik hatékonyan közreműködtek a ruszin nép nemzeti öntudatának sorválasztásában, hiszen a csehszlovákok szívesen kinevezték őket a ruszin nyelvet is oktató tanintézményekbe.⁴³

A görögkatolikusok nagyrésze ekkor Kárpátalján ruszin, illetve a terület legnagyobb lélekszámú etnikai közössége is. Maga a népnév is számos bonyodalmat okozott, ezért az egyik legfontosabb kérdés, hogy milyen nyelven tanuljanak az iskolákban az emberek. A ruszofil irányzat képviselői az orosz nyelv hivatalossá tételét helyezték előtérbe. Georgij Gerovszkij 1939-ben elkészítette orosz nyelvű tankönyvét, a népiskolák második osztálya számára (Русская грамматика/Orosz nyelvtan). A magyar hivatalos körök azonban az orosz nyelvi irányzatot soha nem tartották mértékadónak.⁴⁴

A Kárpátaljai Kormányzói Bizottság 1940-ben jelentette meg a hivatalos tankönyvet (Грамматика угрорусского языка/Magyarorosz nyelvtan). Ez a tankönyv sem örvendett osztatlan sikernek. A megoldást a Kárpátaljai Tudományos Társaság (KTT) kiadványa hozta meg. Ivan Harajda Грамматика руського языка/Ruszin nyelvtan c. könyve az 1941-42-es tanévtől hivatalos tankönyvvé vált.⁴⁵

Kárpátalja területén többszáz ezres tömegben élő, Rákóczi korában „gens fidellissima”-nak nevezett ruthénok, ruszinok, néhol kárpátorosz vagy ukránnak nevezett nép szinte teljes mértékben görögkatolikus felekezetűek voltak. Férfiak és nők is egyaránt a magyar művelődés szellemében nevelkedett és élt. A hegyekben élő szerény és egyszerű életet élő emberek távol maradtak minden nemzetközi politikai tevékenységtől. A világháború alatt is voltak próbálkozások a Rómától való elszakadásra, melyek mögött bizonyára oroszországi politikai tevékenységek rejtőztek.⁴⁶

---

⁴² BOTLIK, 1997.

⁴³ Uo.

⁴⁴ FEDINEC, VEHES, 2010.

⁴⁵ FEDINEC, 1999.

⁴⁶ Görög Katolikus Szemle – Budapest, Görög katolikus szemle, 1943. január-október (2.(15.). évfolyam, 1-36. szám), 1943.04.18., 16. szám.

IV. FEJEZET

Kárpátaljai görögkatolikus felekezeti iskolák működése a Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusának tükrében

A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa nagyban hozzájárult munkánk eredményességében. Ebben az összeírásban összesen 72 pontban fogalmazták meg az adott egyházközség adatait, többek között olyanokat, mint például: az egyháznak mennyi földje volt, a parókia épülete mikor lett felépítve, a parókusnak mennyi földje volt, elhunytak száma, keresztek száma, stb. Minden, amit az egyházközségekről tudni szeretnénk az ezekben az összeírásokba bele lett foglalva.⁴⁷

Az 1943. évi schematizmusnak ezeknek a pontjait vettük figyelembe:

- 30. pont. Az iskola épülete mikor lett építve, milyen annak az állapota?
- 54. pont. Az intézményben a bizánci rítusú tanulók száma.
- 57. pont. Hittankurzusok száma a parókia területén.
- 68.pont. A felekezeti oktató neve.
- 69.pont. A kántor neve.
- 71. pont. Milyen nyelveken beszélnek a hívek?⁴⁸

Az egyházközségeket megyék szerint rendszereztük: Ung megye, Bereg megye, Ugocsa- és Maramaros megyék szerint.⁴⁹

UNG MEGYE

Alsódomonya

Az intézményt 1910-ben emelték, jó állapotban volt. A schematizmusban nem számoltak be arról, hogy hány görögkatolikus tanuló volt a településen, viszont a hittankurzusok száma ismert – számszerint 8 hittanórát tartottak egy héten. A tanár szerepét a kántor töltötte be, aki Nikolaus Málecz volt. Az ittlévő görögkatolikus hívek rutén nyelven beszéltek.⁵⁰

Antalócz

Az intézmény alapításának dátuma és annak állapota nem ismert. 148 görögkatolikus tanuló járt az intézménybe, 6 hittanórát tartottak egy héten. A tanári pozíciót itt is a kántor töltötte be, aki Antonius Jucky volt. A rutén nyelvet használták az intézményen belül.⁵¹

---

⁴⁷ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

Bercsényifalva

1936-ban alakult meg az iskola, állapotát tekintve jónak titulálták. A görögkatolikus tanulók száma 215, a hittanórák száma 16. A tanári pozíciót Kics Bazil töltötte be, ezenkívül kántori szerepet is betöltött. A rutén nyelv volt elterjedve a településen.⁵²

Drugetháza

Az intézményt 1908-ban alapították, jó állapotáról írtak a schematizmusban. 374 görögkatolikus tanuló volt ekkor a településen, a hittanórák száma egy héten 14. A kántort Báhinecz Andrásnak hívták, aki a pedagógus szerepét is betöltötte az egyházi oktatáson belül. Beszélt nyelv: rutén.⁵³

Kapúszög

1890-ben emelték az iskola épületét, amely 1943-ban is jó állapotban volt. A görögkatolikus tanulók száma 144, a tanórák száma egy héten 8-ra tehető. A kántor Nicolaus Pávlisinec volt, a településen a rutén nyelvet használták.⁵⁴

Minaj

1900-ban alapították az intézményt, ami a második világháború idején is megtartotta jó állapotát. 108 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, a hittanórák száma egy héten 4 volt. A felekezeti oktató Eugenius Edmundus Iváncsó volt, aki kántori feladatokat is ellátta. A településen a magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁵⁵

Nagyberezna

Az ittlévő oktatási intézményt 1900-ban alapították, jó állapotáról számoltak be 1943-ban. A görögkatolikus tanulók száma 475, a hittanórák száma egy héten 24 volt. A kántori feladatokat Elias Popovics látta el. A nyelvhasználatot tekintve nemcsak rutént használták, hanem részben a magyart is.⁵⁶

Nagyrát

1896-ban emelték az intézményt, amelynek állapota rossz volt. A településen lévő tanulók száma 210 volt, a hittan órák száma 16. A felekezeti oktató Kriczky István, a kántor pedig Begza György volt. A településen a magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁵⁷

Nevicke

Az intézményt 1900-ban alapították, állapotát jónak lehetett tekinteni. 312 görögkatolikus vett részt az oktatásban, a hittanórák száma meghaladta a 14-et. A kántori és

---

⁵² Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁵³ Uo.

⁵⁴ Uo.

⁵⁵ Uo.

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ Uo.

pedagógusi teendőket Josephus Vuxta látta el. A beszélt nyelv az egyházközségen belül a rutén volt.⁵⁸

Palágykomoróc

1939-ben épült fel az iskola és meglepő módon négy év múlva arról számoltak be, hogy az intézmény rossz állapotban volt. 27 görögkatolikus tanuló tanult az intézményben, egy héten 4 hittanórát tartottak. A felekezeti oktatást és a kántori teendőket is egyben Theodorus Ortutay töltötte be. Magyar nyelvhasználat volt jellemző az egyházközségre.⁵⁹

Perecseny

Az iskola alapításának éve 1810, ami az egyik legrégebbinek számít a térségben. Korának ellenére az állapota nem romlott. A felekezeti oktatásban 223 tanuló vett részt, a heti hittankurzusok száma nem ismert. Egyházon belüli oktató nem volt, ezért ezt a szerepet Ehrebov Pál, kántor töltötte be. A községen belül a rutén, ószláv és részben magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁶⁰

Sóhát

Az intézményt 1903-ban alapították, ami negyven év múlva is megtartotta korszerű állapotát. A görögkatolikus tanulók száma a településen 331 fő, a heti hittanórák száma 14. A kántor Berczik János volt, beszélt nyelvek közé tartozik a rutén és ószláv, az utóbbit leginkább a szertartáson belül használták.⁶¹

Szerednye

1790-ben épült a térség legrégebbi oktatási intézménye, megőrizte jó állapotát. A görögkatolikus tanulók száma számszerint 180, egy héten pedig 22 hittanórát tartottak. Az egyházközségnek volt külön felekezeti oktatója, akit úgy hívtak, hogy Donos János. A kántori feladatokat Miklárinecz Miklós végezte. Beszélt nyelv: rutén.⁶²

Uzsok

Az iskolát 1917-ben alapították, megtartotta korszerű állapotát. A községen belül 231 görögkatolikus tanulóval számoltak be, egy héten 12 hittanórát vezettek le. A kántor Joannes Kuzovics volt, a községen belül a rutén nyelvhasználat volt elterjedve.⁶³

---

⁵⁸Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Uo.

⁶¹ Uo.

⁶² Uo.

⁶³ Uo.

BEREG MEGYE

Alsóremete

Az intézmény alapításának éve 1903, rossz állapotáról számolnak be az egyházi összeírásban. A község görögkatolikus tanulóinak számáról nincs adat, viszont a heti hittanórák számáról igen – 14 órát tartottak. A felekezeti oktatót Róty Jánosnak hívták, kántora az egyházközségnek nem volt. A rutén nyelvet beszélték a településen.⁶⁴

Alsóverecke

1882-ben alapították az intézményt, állapota az 1943-as összeírás szerint nem ismert. 287 görögkatolikus növendéke volt a községnek, a hittanórák számáról sincs adat. A kántori feladatokat Magaly Michael végezte. Rutén nyelven beszéltek a településen.⁶⁵

Beregkövesd

Az intézmény felállításának éve 1900, korszerű állapotát megőrizte a második világháború idején is. A görögkatolikus tanulók száma 186 fő, a hittanórák száma nem ismert. Felekezeti oktatója az egyházközségnek nem volt, Kereszi János nevét említi a schematizmus, aki ekkor kántor volt. Rutén nyelvhasználat volt elterjedve a községben.⁶⁶

Beregpapfalva

1909-ben hozták létre az oktatási intézményt, ami megtartotta jó állapotát. A község görögkatolikus növendékei számszerint 318 fő, az egy héten megtartott hittankurzusok száma 12. Felekezeti oktatója az egyházközségnek nem volt, a kántori teendőket Pinyázkó Theodor végezte el. A beszélt nyelv a településen a rutén volt.⁶⁷

Beregrákos

1854-ben alapították az iskolát, megőrizte korszerű állapotát. 208 görögkatolikus növendék vett részt az oktatásban, az egy héten megtartott hittanórák száma 8. Felekezeti oktatója az egyházközségnek itt sem volt. A kántori feladatokat Dimitrius Kohutics végezte el. A községben a rutén és magyar nyelvet is beszélték.⁶⁸

Beregszász

A megye székhelyén 1902-ben alapítottak felekezeti intézményt, amely 1943-ban is megőrizte korszerű állapotát. A görögkatolikus növendékek száma ekkor 319 fő, a hittanórák

---

⁶⁴ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ Uo.

száma heti viszonylatban 63, ami kiemelkedik a többi települések közül. Két felekezeti tanára is volt az egyházközségnek: Joannes Seبری és Gregorius Karászi, viszont a kántorról nem tesz említést a schematizmus. Nyelvhasználatot tekintve a magyar és rutén nyelv volt elterjedve.⁶⁹

Bilke

Az intézmény alapításának éve és állapota ismeretlen, viszont a görögkatolikus tanulók száma elég magas volt, számszerint 509 fő, a heti hittanórák száma 44. Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántor ekkor Izkiba László volt. A településen ruszin nyelven beszéltek.⁷⁰

Bükköspatak

1909-ben alapították az iskolát, állapotát rossznak titulálták. A községnek 105 görögkatolikus tanulója volt, a hittanórák száma heti viszonylatban 4. Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántori feladatokat Michael Teszlevics végezte el. A településen ruszin nyelven beszéltek.⁷¹

Ilosva

Az oktatási intézményt 1890-ben alapították, nem őrizte meg korszerű állapotát. Az egyházközségnek 482 görögkatolikus növendéke vett részt az oktatásban, egy héten 18 hittanórát tartottak. Nicolausz Csedrik töltötte be a kántori pozíciót, felekezeti oktatóról nincs adat. Rutén és magyar nyelvet is használták a településen.⁷²

Kenézpatak

1904-ben épült fel az intézmény, amely nem maradt meg korszerű státuszban. 325 görögkatolikus tanulót tartottak számon az egyházközségben, egy héten 18 hittanórát tartottak. Cilyo János töltötte be a kántori posztot, felekezeti oktatóról nincs adat. A beszélt nyelv a ruszin volt.⁷³

Kovászó

1884-ben alapították meg intézményüket, az egyházi összeírás rossz állapotban tüntette fel az iskolát. Görögkatolikus tanulók száma 187 fő, a hittanórák száma heti viszonylatban 8 tanóra. Petrus Turáncsics volt a felekezeti oktató, a kántori feladatokat Joannes Kepics végezte el. A beszélt nyelv a rutén mellett a magyar volt.⁷⁴

---

⁶⁹ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ Uo.

⁷² Uo.

⁷³ Uo.

⁷⁴ Uo.

Makkosjányosi

Az intézmény alapításának éve és állapota ismeretlen. A görögkatolikus növendékek száma ekkor 275, egy héten 18 hittanórát tartottak meg. Gregorius Popovics volt ekkor kántori pozícióban, felekezeti oktatóról nincs adat. Magyar nyelven beszéltek a községben.⁷⁵

Mezőhomok

1863-ban épült fel az oktatási intézmény, amely rossz állapotban volt 1943-ban. A görögkatolikus tanulók száma ebben az évben 107 fő, egy héten 2 hittanórát vezettek le. A felekezeti oktató egyben kántori feladatokat is végzett, aki Csedreki István volt. A beszélt nyelv a magyar volt ebben az időben.⁷⁶

Munkács

A város felekezeti intézményét 1859-ben alapították, amely nem maradt meg korszerű állapotban. 634 görögkatolikus tanulója volt az egyházközségnek, a hittanórák száma kihangsúlyozandó, mivel számszerint 209 tanórát tartottak heti viszonylatban. Két fő töltötte be a felekezeti oktató szerepét: M. Teofila Manajlo és M. Julianna Dzsugán. A kántori pozíciót Miachael Kicza töltötte be. A rutén nyelv mellett beszéltek a magyart is.⁷⁷

Pisztraháza

1905-ben alapították oktatási intézményüket, nem őrizte meg jó állapotát. Az oktatásban 218 tanuló vett részt, egy héten 8 hittanórát tartottak meg. Káli Iván végezte el a kántori feladatokat, felekezeti oktatója az egyházközségnek nem volt. Ekkor a beszélt nyelv a ruszin volt.⁷⁸

Szolyva

1913-ban épült az intézmény, amelyet az egyházi összeírásakor rossz állapotúnak jegyeztek be. Az egyházközségnek 900 görögkatolikus növendéke volt ekkor, hittanórák heti viszonylatban 52 tanóra. Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántori pozíciót Levko Joannes töltötte be. Rutén nyelven beszéltek a településen.⁷⁹

Tiszacsoma

A község oktatási intézményét 1905-ben alapították, amely megmaradt korszerű állapotában. A görögkatolikus tanulók számát 238 fő, egy héten 4 hittanórát tartottak számukra.

---

⁷⁵ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Uo.

⁷⁸ Uo.

⁷⁹ Uo.

Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántor ekkor Fekete Sándor volt. A településen magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁸⁰

Volóc

1895-ben állították fel intézményüket, amely megőrizte jó állapotát. Az egyházközségnek 220 görögkatolikus növendéke volt, egy héten 10 hittanórát tartottak meg. A kántori pozíciót Francisk Izsák töltötte be, felekezeti oktatóról nincs adat. Rutén nyelvhasználat volt elterjedve.⁸¹

UGOCSA MEGYE

Alsókaraszló

Az intézmény alapításának éve: 1882, megőrizte korszerű állapotát. A görögkatolikus tanulók száma 360 fő ekkor, a hittanórák száma heti viszonylatban 12. A kántori teendőket Stefanus Baran végezte el, felekezeti oktatóról nincs adat. Rutén nyelven beszéltek a községben.⁸²

Alsósárad

1912-ben alakult meg az intézmény, amelynek akkori állapota az egyházi összeírás alapján korszerű. Görögkatolikus tanulók száma ismeretlen, egy héten 3 hittanórát tartottak. Felekezeti oktatóról és kántorról a schematizmus nem tesz említést. A településen a rutén és magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁸³

Alsóveresmart

Az intézmény alapításának éve: 1898, amelynek állapota az egyházi összeírás szerint rossz volt. A településen 193 görögkatolikus növendéket tartottak számon, a hittanórák száma egy hetes viszonylatban 6 tanóra. Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántori feladatokat Orosz Péter látta el. Nyelvhasználatot tekintve a rutén volt elterjedve.⁸⁴

Batár

Az iskola alapításának éve nem ismert, valamint állapotáról sem tettek említést. 164 görögkatolikus tanuló volt ekkor az egyházközségben, egy héten 8 hittanórát tartottak meg.

---

⁸⁰ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁸¹ Uo.

⁸² Uo.

⁸³ Uo.

⁸⁴ Uo.

Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántori feladatokat Antonius Kövér végezte el. Beszélt nyelv a magyar volt.⁸⁵

Csepe

1880-ban lett alapítva az intézmény, állapotát tekintve korszerű volt. A görögkatolikus oktatásban résztvevő tanulók száma 403 fő ekkor, az egy héten megtartott hittanórák száma 25 volt. A Kántori feladatokat Szaninecz Mihály látta el, felekezeti oktatóról nincs adat. A községben elsősorban a magyar nyelvhasználat volt elterjedve a ruszin mellett.⁸⁶

Fancsika

1900-ban alakult meg az intézmény, korszerű állapotát megőrizte. Görögkatolikus tanulók száma 80 fő, egy héten 2 hittanórát tartottak. A felekezeti oktató ekkor Kuthlán József és Tóth József volt, a kántori teendőket Levdár Péter látta el. A településen magyar nyelvhasználat volt elterjedve.⁸⁷

Feketeadó

Az intézmény alapításának éve: 1870, állapota rossz volt az egyházi összeírás alapján. 200 tanuló vett részt a felekezeti oktatásban, egy héten 16 hittanórát tartottak meg. A kántor Szakálás Mihály volt, felekezeti oktató neve nem ismert. Nyelvhasználatot tekintve rutén és magyar volt elterjedve.⁸⁸

Felsőveresmart

1859-ben alapították az intézményt, állapotát tekintve megmaradt korszerűnek. 481 görögkatolikus növendék vett részt az oktatásban, egy héten 26 hittanórát tartottak. A kántori feladatokat Román Iván végezte el, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv: rutén.⁸⁹

Ilonokújfalu

1890-ben alapították az intézményt, állapotát tekintve megőrizte korszerűségét. Görögkatolikus tanulókról nincs adat, a hittanórák száma heti viszonylatban 10 volt. A kántori teendőket Kubinyi Georgius látta el, felekezeti oktatóról nem tettek említést. Beszélt nyelv: rutén.⁹⁰

---

⁸⁵ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ Uo.

⁸⁸ Uo.

⁸⁹ Uo.

⁹⁰ Uo.

Királyháza

Az intézmény alapításának éve: 1900, állapota jó volt az 1943-as összeírás szerint. Görögkatolikus tanulók száma 444 fő ekkor, egy héten 32 hittanórát tartottak. Felekezeti oktatóról nincs adat, a kántor ekkor Tarnai Mihály volt. Beszélt nyelv: rutén és magyar.⁹¹

Magyarkomját

1876-ban alapították az intézményt, állapota korszerű volt. 570 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, 32 hittanórát tartottak egy héten. Dobonyi Mihály és Oniszkó Mihály végezték el a kántori feladatokat, felekezeti oktatóról nem tettek említést. Beszélt nyelvek: rutén.⁹²

Nagyszőlős

Az intézmény alapításának éve ismeretlen, a schematizmus alapján jó állapotban volt. 72 tanuló vett részt az oktatásban, egy héten 6 hittanórát tartottak meg. Az oktató és egyben kántori feladatokat Joannes Szidor végezte el. Beszélt nyelvek: rutén és magyar.⁹³

Salánk

1933-ban alapították az intézményt, melynek állapota ekkor rossz volt. A görögkatolikus tanulók száma ismeretlen, egy héten 12 hittanórát tartottak. Az oktatói és kántori feladatokat is Radik János végezte el. Nyelvhasználatot tekintve a magyar nyelv volt elterjedve.⁹⁴

Szőlősvégardó

1900-ban alakult meg az iskola, amelynek állapota ekkor jó volt. 330 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, egy héten 12 hittanórát tartottak meg. A kántor ekkor Zékány Joannes volt, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv: rutén.⁹⁵

Tekeháza

Az intézmény alapításának éve nem ismert, állapota ekkor rossz volt. 138 görögkatolikus növendéke volt az egyházközségnek, a hittanórák száma heti viszonylatban 6 volt. A kántori feladatokat Michael Ujfalusi végezte el, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelvek: rutén és magyar.⁹⁶

---

⁹¹ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁹² Uo.

⁹³ Uo.

⁹⁴ Uo.

⁹⁵ Uo.

⁹⁶ Uo.

Tiszabökény

Az iskola alapításának évéről és állapotáról nincs adat. Görögkatolikus tanulók száma ekkor 165 fő, egy héten 14 hittanórát tartottak. A kántori teendőket Huszti János látta el, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv a településen: magyar.⁹⁷

Tiszaújhely

1894-ben alapították az intézményt, melynek állapota ekkor rossz volt. 390 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, a hittanórák száma heti viszonylatban 16. A kántor ekkor Vaszkun Péter volt. Beszélt nyelv az egyházközségben: magyar.⁹⁸

Tiszaújlak

Az intézmény alapítása és állapota nem ismert. Görögkatolikus tanulók száma 172 fő ekkor, egy héten 14 hittanórát tartottak. A kántor ekkor: Hricinkó Joannes, felekezeti oktatóról nincs adat. Nyelvhasználatot tekintve a magyar nyelv volt elterjedve.⁹⁹

Veréce

1882-ben alapították az intézményt, melynek az állapota ekkor jó volt. 320 görögkatolikus tanulót tartottak számon, egy héten 12 hittanórát tartottak. A kántori feladatokat Iván Dobák végezte el, az egyházközségnek a felekezeti oktatójáról nincs adat. Beszélt nyelv: ruszin.¹⁰⁰

MÁRAMAROS MEGYE

Aknaszlatina

A görögkatolikus intézmények alapításának éve 1860, az intézmény állapota rossz, a görögkatolikus tanulók száma 420, a heti hittankurzusok száma 20, felekezeti oktatókról nincs adat, kántori feladatokat Rednik János végezte el, beszélt nyelv román.¹⁰¹

Alsóapsa

Az intézmény alapításának éve nem ismert, állapotáról szintén nincs információ, a tanulók száma 530 volt, a hittankurzusok száma pedig 10 volt, tanárokról nincs írásos feljegyzés, a kántorok Marina László illetve Marina Floré volt, a beszélt nyelv pedig román volt.¹⁰²

---

⁹⁷ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ Uo.

¹⁰⁰ Uo.

¹⁰¹ Uo.

¹⁰² Uo.

Alsóhidegpatak

Az intézményt 1870-ben alapították, az állapota rossz volt, 580 volt a tanulók száma, a hittankurzusok gyakoriságáról nincs adat, a tanárok nevei szintén nem ismertek, a kántorok Alexius Cifrák és Michael Kopolovec voltak, a településen a rutén nyelvet használták.¹⁰³

Alsókalocsa

1898-ban alapították az intézményt, állapotáról ne maradt fent írásos feljegyzés, a tanulók száma szintén nem ismert, hittankurzusok megtartásáról sincs adat, tanárokról szintén nem maradt fent feljegyzés, a kántor Stájer Mihály volt, a rutén nyelvet használták a településen.¹⁰⁴

Alsókőrösmező

Az intézményt 1938-ban alapították, Az állapota jóvolt, a tanulók száma pedig 821-volt, a hittankurzusok száma egy héten 34 volt, a tanárokról nincs információ, a kántori feladatokat Ladislaus Pallya végezte el, a beszélt nyelv pedig rután volt.¹⁰⁵

Alsószinevér

Az intézmény alapításának éve 1908, az állapota rossz volt, a görögkatolikus tanulók száma 433 volt, 20 volt a hittankurzusok száma hetente, a tanárokról nem maradt fent írásos feljegyzés, a kántori pozícióban Basilius Kulyis volt, az egyházközségben a rutén nyelvet beszélték.¹⁰⁶

Berezna

Az intézmény alapításának éve nem ismert, az intézmény állapota rossz volt. 429 görögkatolikus növendéke volt a községnek, a hittankurzusok száma egy héten 14, a tanárokról nincs információ, a kántori munkakört Tegze László, illetve Mrécska Demeter töltötte be, a beszélt nyelv a rutén volt.¹⁰⁷

Bustyaháza

1912 az alapítási éve az intézménynek, az állapota kifejezetten jó, a görögkatolikus tanulók száma 180. Hittankurzusokból 12 volt egy héten, a tanárokról nem maradt fent

---

¹⁰³ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

¹⁰⁴ Uo.

¹⁰⁵ Uo.

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ Uo.

semmilyen információ, a kántori pozíciót Antonius Azary töltötte be, az egyházközségen belül a beszélt nyelv a rutén és az ószláv volt.¹⁰⁸

Brusztura

Az intézményt 1870-ben alapították, állapotát tekintve rossz volt. Görögkatolikus tanulók száma 260, a heti kurzusok száma pedig 12. Tanárokról nincs információ, a kántori feladatokat Fedor Rosa végezte el, a település nyelvhasználatát tekintve a rutén volt elterjedve.¹⁰⁹

Csománfalva

Az intézményt 1896-ban alapították, állapotát tekintve rossz. Görögkatolikus tanulók mindössze 18 voltak, a hittanórát kétszer tartottak egy héten. Felekezeti oktató kilétéről nincs információ, a kántor ekkor Sztojka Basilius Kilinec, beszélt nyelv: a rutén.¹¹⁰

Csuszka

1893-ban alapították az intézményt, állapotát tekintve rossz. 423 fő volt ekkor a tanulók száma. Hittanórák száma egy héten 14. Felekezeti oktatóról nincs információ, a kántori munkálatokat Mohorita Joannes végezte el, az egyházközségben a rutén nyelvet beszélték.¹¹¹

Dolha

Az intézményt 1892-ben alapították, az állapota kifejezetten jó volt ekkoriban, tanulók számában pedig 550-el büszkélkedhetett. Hittankurzusok száma ekkor 32 volt egy héten, a tanárokról nincs írásos feljegyzés, a kántori pozíciót Basilius Kerecsanin töltötte be, a községben rutén nyelvet beszéltek.¹¹²

Felsőapsa

Az intézmény alapítási éve 1905, állapota rossz volt. Görögkatolikus tanulók száma 650, a hittankurzusokat hetente 30 órában bonyolították le. Felekezeti oktatóról nincs információ, a kántori feladatokat Derda Miklós végezte el. Beszélt nyelv: a rutén.¹¹³

Felsőkalocsa

Az intézmény alapításának éve nem ismert, állapota úgyszintén nem ismert. A tanulók száma 484 ekkoriban, 20 hittanórát tartottak egy héten. Tanárokról nincs információ, a kántori feladatkört Joannes Kovár töltötte be, az egyházközségben a rutén nyelv volt elterjedve.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

¹⁰⁹ Uo.

¹¹⁰ Uo.

¹¹¹ Uo.

¹¹² Uo.

¹¹³ Uo.

¹¹⁴ Uo.

Felsőkőrösmező

1855-ben alapították az intézményt, állapotát tekintve rossz volt. Görögkatolikus növendékek száma 711, a hittankurzusok száma egy héten 12. Felekezeti oktatóról nincs információ, a kántor Joannes Paszulyka volt, a lakosság körében a rutén nyelvet beszélték.¹¹⁵

Fülöpfalva

Alapítási éve nem ismert, állapotáról sem maradt fent írásos feljegyzés. 261 volt a görögkatolikus tanulók száma, a hittankurzusok száma 12 egy héten. A tanárok kiléte nem ismert, a kántori feladatokat Tominec Iván végezte el. Beszélt nyelv a rutén volt.¹¹⁶

Gyertyánliget

Az intézmény alapításáról nincs információ, állapotát illetően igen rossznak számított ekkoriban. Görögkatolikus tanulók száma 72 fő volt, hittani kurzusok száma egy héten 8. A kántori feladatokat Stefanus Stefányuk végezte el, az egyházközségen belül rutén nyelvet beszélték.¹¹⁷

Herincse

1882-ben alapították az intézményt, állapotát tekintve jónak számított. 51 görögkatolikus vett részt az oktatásban, hittanórák száma heti viszonylatban 2 volt. Tanárokról nincs írásos feljegyzés, a kántor ekkor Haraszim András. Rutén volt a beszélt nyelv az egyházközségen belül.¹¹⁸

Huszt

Az intézményt 1930-ban alapították, amely megtartotta korszerű állapotát. Görögkatolikus tanulók száma 1026, a hittankurzusok száma 62 volt egy héten. Bevka István végezte a tanári és a kántori feladatokat is. Beszélt nyelvek: ruszin, illetve a magyar.¹¹⁹

Iza

Az intézmény alapításának éve nem ismert, állapotát tekintve jónak mondható. Egy héten egyetlen hittanórát tartottak, a tanárok kiléte nem ismert, a kántorok kiléte szintén nem ismert. Beszélt nyelv a rutén volt.¹²⁰

---

¹¹⁵ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

¹¹⁶ Uo.

¹¹⁷ Uo.

¹¹⁸ Uo.

¹¹⁹ Uo.

¹²⁰ Uo.

Kelecsény

Az intézményt 1890-ben alapították, állapotáról nincsenek adatok. 157 volt a görögkatolikus tanulók száma, a hittankurzusok száma egy héten 4. Oktató kilétéről nem maradt fent írásos feljegyzés, a kántor Dumirinez Mihály volt. Beszélt nyelv a rutén.¹²¹

Kovácsrét

Az intézményt 1880-ban alapították, amely megőrizte korszerű állapotát. 210 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, egy héten 4 hittanórát tartottak. A kántor ekkor Barna Michael volt. Beszélt nyelv az egyházközségben a rutén.¹²²

Kökényes

1886-ban alakult meg az intézmény, melynek ekkor az állapota rossz volt. Görögkatolikus tanulók száma 311 fő, egy héten 4 hittanórát tartottak. A schematizmus közlése szerint a kántort munkatáborba küldték, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv: rutén.¹²³

Kövesliget

Az intézmény alapításának éve 1896, állapotát tekintve korszerű. Görögkatolikus tanulók száma a településen 986, egy héten 44 hittanórát bonyolítottak le. A kántori feladatokat Roszoha Georgius és Risko Alexander végezte el, felekezeti oktatója az egyházközségnek nem volt. Beszélt nyelv: rutén.¹²⁴

Kricsfalva

1892-ben alapították az intézményt, melynek állapota ekkor rossz volt. 16 görögkatolikus növendéke volt az egyházközségnek, egy héten 2 óraszámában tartottak hittanórát. A kántori teendőket Sztojka Mihály és Sztojka István látta el, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv a községben a rutén.¹²⁵

Lipcse

Az intézmény alapításának éve ismeretlen, állapota ekkor jó volt a schematizmus szerint. 23 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, 2 óraszámában tartották meg a heti hittanórát. A kántor neve: Vaszil Hubál. Beszélt nyelv a településen a ruszin.¹²⁶

Nagybocskó

1841-ben alapították meg az intézményt, melynek állapota egy évszázaddal később korszerű volt. 447 görögkatolikus oktató tanuló vett részt az oktatásban, egy héten 42 hittanórát

---

¹²¹ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa.

¹²³ Uo.

¹²⁴ Uo.

¹²⁵ Uo.

¹²⁶ Uo.

tartottak. A kántori feladatokat Andruszák Bazil végezte el. Nyelvhasználatot tekintve a rutén volt elterjedve.¹²⁷

Ökörmező

Az iskola alapításának éve 1870, állapota ekkor rossz volt. Görögkatolikus tanuló az egyházközségen belül 896 volt, egy héten 45 hittanórát tartottak meg. Felekezeti oktatóról nincs adat, az egyházközség kántora ekkor Belya Mihály. Beszélt nyelv: rutén.¹²⁸

Ötvösfalva

1890-ben alakult meg az intézmény, állapota az 1943-as évben jó volt. 565 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, egy héten a hittanórák száma 20. Felekezeti oktatóról nincs adat, az egyházközség kántora ebben az évben Joannes Kovács. Rutén nyelven beszéltek a településen.¹²⁹

Rosztoka

1885-ben alapították az intézményt, melynek állapota ekkor jónak minősült. Görögkatolikus tanuló ebben az évben 135 fő, hittanórák száma heti viszonylatban 4 tanóra. Gregorius Vakrepinec volt ekkor az egyházközség kántora. A település a rutén nyelvhasználat volt elterjedve.¹³⁰

Szeklence

Az intézmény alapításának éve 1865, állapota ekkor korszerű. 288 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, egy héten 5 óraszámban tanítottak hittant. Georgius Fánta és Basilius Szabados látta el a kántori teendőket, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv: rutén.¹³¹

Szentmihálykörtélyes

Az intézményt 1874-ben alapították, állapota ekkor rossz volt. Görögkatolikus tanulók száma 450, 8 óraszámban tanították hetente a hittant. Felekezeti oktatótól nincs adat, a kántori feladatokat Adalbertus Zsidovits végezte el. Nyelvhasználatot tekintve a rutén volt elterjedve.¹³²

Taraczköz

Az intézmény alapítási éve 1890, amelynek állapota ekkor rossz volt. Görögkatolikus tanulók száma 525, hittankurzusok száma 11 egy héten. Tanárok nevei nem ismertek, a

---

¹²⁷ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa

¹²⁸ Uo.

¹²⁹ Uo.

¹³⁰ Uo.

¹³¹ Uo.

¹³² Uo.

kántorok Ioannes Nebola és Basilius Petróci. Az egyházközségben belül a rutén nyelvet beszéltek.¹³³

Técső

1931-ben alapították az intézményt, állapota tekintve korszerű. 188 görögkatolikus tanulója volt az egyházközségnek, 27 hittankurzust tartottak meg hetente. Tanárok kiléte nem ismert, a kántor Bokofej Andreas volt. Beszélt nyelv a településen a ruszin és a magyar nyelv.¹³⁴

Tiszabogdány

Az intézményt 1880-ban alapították, melynek állapota 1943-ban jó volt. Görögkatolikus tanulók száma 659, Hittankurzusok száma egy héten 28. Tanárokról nincs információ, a kántori feladatokat Gregorius Vecsernyuk végezte el. Beszélt nyelv: rutén.¹³⁵

Tiszaborkut

Az intézmény alapítási éve nem ismert, állapotáról sincs információ. Tanulók száma 350 volt, hittankurzusok száma egy héten 10. Oktató kilétéről nincs információ, a kántor Antonius Janica volt, a beszélt nyelv az egyházközségben belül a rutén volt.¹³⁶

Tizsakirva

Az intézményt 1884-ben alapították, állapota ekkor korszerű. 200 görögkatolikus tanuló vett részt az oktatásban, az egy héten megtartott hittanórák száma 6 tanóra. Felekezeti oktatója az egyházközségnek: Georgius Popovics, kántora pedig Antonius Henkán. Beszélt nyelv a településen a rutén volt.¹³⁷

Toronya

Az intézmény alapításáról nincs adat, viszont arról beszámoltak, hogy az 1943-as évben jó állapotú volt. Görögkatolikus tanulók száma ekkor 380 fő, egy héten 8 hittanórát vezettek le. Az egyházközség kántora Mikulyák Iván, felekezeti oktatóról nincs adat. Beszélt nyelv: rutén.¹³⁸

Veléte

1912-ben alapították az ittlévő intézményt, állapotát tekintve korszerű. 464 görögkatolikus tanulója volt az egyházközségnek, egy héten 12 hittanórát tartottak. Tudósi

---

¹³³ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa

¹³⁴ Uo.

¹³⁵ Uo.

¹³⁶ Uo.

¹³⁷ Uo.

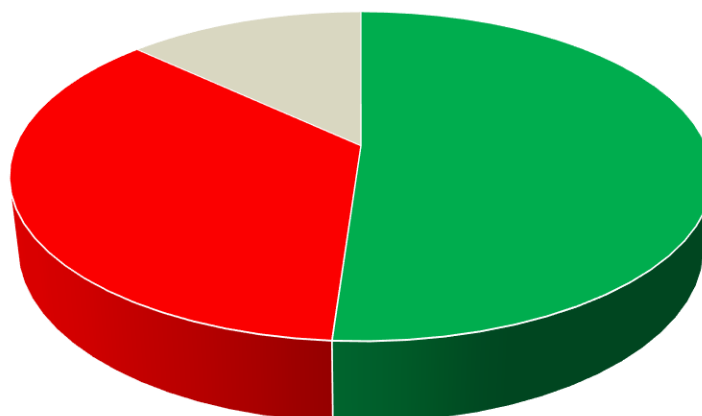
¹³⁸ Uo.

Demetrius volt ekkor a kántor, felekezeti oktatóról nem tettek említést. A településen rutén nyelvhasználat volt elterjedve.¹³⁹

Visk

1900-ban alapították az intézményt, amelynek állapota az egyházi összeírás alapján rossz volt ekkor. 783 görögkatolikus tanulója volt az egyházközségnek, a hittanórák száma heti viszonylatban 20 tanóra. Felekezeti oktatóról nincs adat, az egyházközség kántorai az 1943-as évben Hegedűs László és Mándrik László. Nyelvhasználatot tekintve ruszin, részben magyar nyelv volt elterjedve.¹⁴⁰

1. számú diagram. Kárpátaljai görögkatolikus intézmények állapota 1943-ban

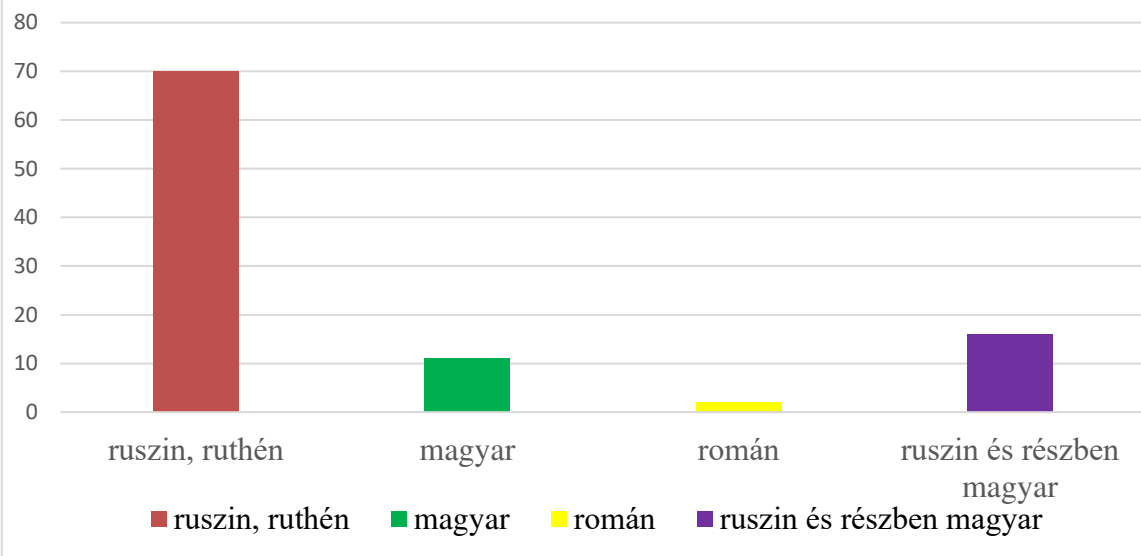

■ jó ■ rossz ■ nincs adat

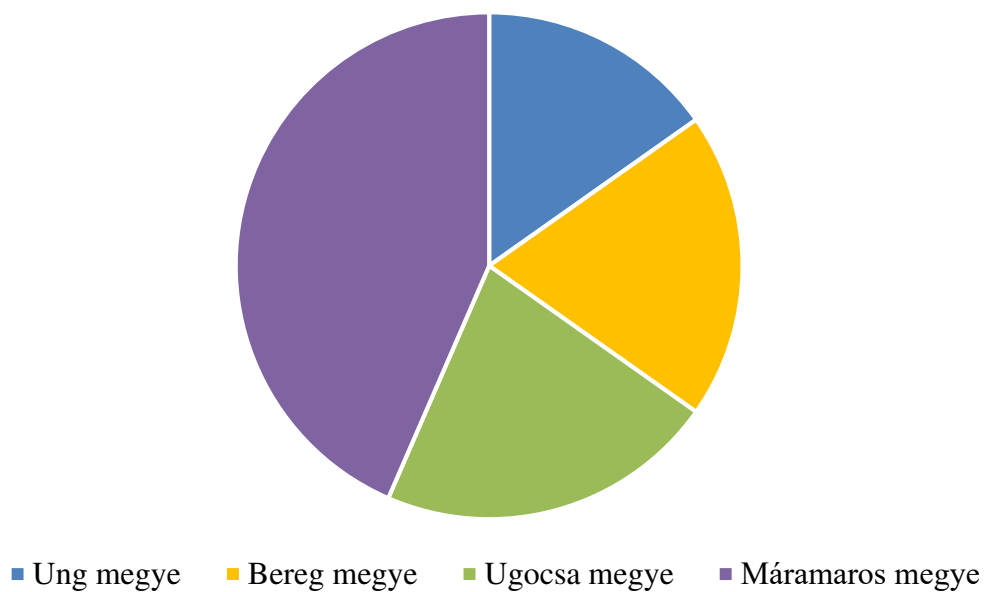
¹³⁹ Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár: A Munkácsi Egyházmegye 1943. évi schematizmusa

¹⁴⁰ Uo.

2. számú diagram. Nyelvhasználat Kárpátalja görögkatolikus térségein 1943-ban

3. számú diagram. Görögkatolikus intézmények eloszlása Kárpátalján 1943-ban

ÖSSZEFOGLALÓ

A szakdolgozat a görögkatolikus felekezeti iskolák működését kívánta bemutatni 1938-1944 között Kárpátalján. Kárpátalja lakosságának túlnyomó része ekkor ruszin volt, a ruszinok többsége pedig görögkatolikus volt ebben a korszakban, ezért is kapott a munkában kiemelt részt.

Az első fejezetben a kutatási téma historiográfiai áttekintéséből kiderült, hogy görögkatolikus felekezeti oktatással kapcsolatban még nem született átfogó monográfia, mivel a vizsgálni kívánt kérdés a kevésbé kutatott témák közé tartozik.

A második fejezetben az 1940. évi törvénycikk rövid ismertetésére törekedtünk, a törvényt azért kellett bevezetni, hogy általános műveltséget nyújtson minden tanuló számára, evvel felszámolva az analfabetizmust.

A harmadik fejezetben a népiskolák működésével foglalkoztunk, megismerhettük, hogy milyen lehetett abban a rendszerben tanulni az akkori tanulóknak, bizonyítottá vált, hogy a görögkatolikus felekezeti iskolákban is a nyolcosztályos iskolatípust alkalmazták.

A negyedik fejezetben ismertettük a korabeli Kárpátalján működő bizánci rítusú oktatási intézményeket. Négy megye szerint osztottuk fel a településeket: Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros megyékre. Összesen 92 oktatási intézmény került feldolgozásra, az intézmények zömében a 19. század végén épültek, többségében jó állapotban voltak az 1943-as évben. Sok helyen a tanári pozíciót a kántor töltötte be. Láthattuk, hogy a második világháború hatással volt az oktatás helyzetére, mivel az egyik településen azért nem volt felekezeti oktató, mert munkatáborban töltötte le büntetését. A görögkatolikusok többségében ruszin/rutén nyelvet beszéltek, a legtöbb intézmény a máramarosi megyében működtek. A magyar nyelvű egyházközségek leginkább az ugocsai és beregi megyékben terültek el. Ung megyében átlagban 229 tanuló vett részt a felekezeti oktatásban, a hittanórák száma itt átlagosan 12 tanóra; Bereg megyében 324 tanuló, hittanóra 30; Ugocsában 272 tanuló, hittanóra 14; Máramarosban 408 tanuló, a hittanórák száma átlagosan 16 óra.

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, és megtalálja a munkát, amit szeretni fog.” (Szent-Györgyi Albert)

РЕЗЮМЕ

У кваліфікаційній роботі мав на меті дослідити, як діяли в періоді з 1938 по 1944 року церковні школи на Закарпатті.

У цей період більшість населення краю була із русинської нації і сповідували переважно грекокатолицькому віру. З цієї причини я зробив у своїй роботі, особливий акцент.

В першому розділі роботи виявляється, що тема історіографічного дослідження в галузі грекокатолицької освіти населення краю не розкрита і взагалі не досліджена монографічно. Тому це питання потребує в майбутньому більш глибокого дослідження.

В другому розділі я прагнув розглянути питання, пов'язані із затвердженням статті 1940 року, яка мала на меті ліквідацію неграмотності і впровадження обов'язкові загальної освіти для всіх версів населенню

У третьому розділі я спробував проаналізувати діяльність народних шкіл, а також вивчати умови та можливості тих, хто хотів здобути освіти.

Виявляється, що греко-католицька школа впровадила 8-річну освіту, яка сьогодні є найбільшим поширеною ефективною формою освіти у всьому світі.

У четвертій главі ми описали візантійські навчальні заклади, що працюють на Закарпатті. Ми розділили населені пункти за чотирма округами: Унг, Берег, Угоча, округи Марамарош. Оброблено 92 навчальних закладів, більшість з 19 століття були побудовані, більшість з них були в хорошому стані в 1943 році. У багатьох місцях позиція вчителя була заповнена кантором. Ми побачили, що Друга світова війна вплинула на ситуацію освіти, оскільки це не був деномінаційним вихователем в одному з поселень, оскільки він провів своє покарання в робочому таборі. У більшості грекокатолики, вони говорили руську / рутинну мову, більшість закладів експлуатуються в окрузі Марамарош. Угорські парафії в основному були розташовані в Угочі та округах Берег. У окрузі в Унг 229 студентів брали участь у деномінаційній освіті, кількість уроків тут у середньому 12; 324 студенти в окрузі Берег, уроків 30; 272 учнів у Угочі, уроків 14; У Марамарош 408 студентів, кількість уроків в середньому 16 годин.

*«Школа потрібна щоб людина навчилася вчитися щоб у неї виникла потреба у знаннях
впізнала радість від хвилюючої творчості і нарешті щоб найшла ту роботу яку буде
любити» (Сент-Дерді Олберт)*

FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM JEGYZÉKE

I. Publikált források, kordokumentumok

1. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye 1943. évi schematizmusa (Bendász István Görögkatolikus Könyvtár és Levéltár).

II. Monográfiák, szakkönyvek.

2. Botlik József: *Hármas kereszt alatt. Görögkatolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646-1997)* (Hatodik Síp Alapítvány- Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1997).

3. Fedinec Csilla: *A magyar szent koronához visszatért Kárpátalja (1938-1944)* (Jaffa Kiadó, Budapest, 2015).

4. Fedinec Csilla: *Fejezetek a kárpátaljai közoktatás történetéből (1938-1991)* (Nemzetközi Hungarológiai Központ, Budapest, 1999).

5. Fedinec Csilla, Vehes Mikola: *Kárpátalja 1919-2009* (Argumentum Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010).

III. Tudományos tanulmányok és szakcikk

6. BARANYI Tamás: *A görögkatolikus egyház helyzete Kárpátalján 1944-1949 között a levéltári források tükrében* (II. RFKMF, Történelem és Társadalomtudományi Tanszék, Beregszász – 2018).

7. Kosztyó Gyula: *Iskolán kívüli népművelés Kárpátalján 1940-1944 között* (Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, KMMI-FÜZETEK XVIII., Ungvár – 2014)

8. Marosi István: *Görögkatolikusok Bereg vármegye tiszaháti járásában* (Egyháztörténeti szemle, 11. évf. 1. szám, A.D. MMX).

9. Molnár Ferenc: *A beregi főesperességi kerület görögkatolikus népiskoláinak oktatási helyzete az 1840-es években* (A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében, tanulmánykötet, Beregszász-2019).

IV. Digitális adatbázisokból és világhálóról felhasznált anyagok

10. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94000020.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42> – Ezer év törvényei, 1940. évi XX. törvénycikk az iskolai kötelezettségekről és a nyolcosztályos népiskolákról.

11. <https://www.karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-anno/karpatalja-anno-sztojka-sandor-gorogkatolikus-puspok/> - Marosi Anita: Kárpátalja anno: *Sztojka Sándor görögkatolikus püspök* (megjelent: 2015.10.15.).
12. http://trainingandpractice.hu/sites/default/files/kepzes_es_gyakorlat/tanulmanyok/02-Kozak_Csaba-tanulmany.pdf - Kozák Csaba: Klebersberg Kunó oktatáspolitikai reformjai.
13. https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/vilagtortenet/vt_1999_1/lipcsey.pdf - Lipcsey Ildikó - Botlik József: *Hármas Kereszt Alatt. Görög katolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646-1997)* (Budapest, hatodik síp alapítvány, új mandátum könyvkiadó, 1997).
14. https://web.archive.org/web/20131104174136/http://www.hhrf.org/kisebbségkutatás/kk_2003_01/cikk nyomtatas.php?id=515#, Zoltán András: *A Kárpátaljai Tudományos Társaság (1941-1944) kiadványai* (Kisebbségkutatás – 12. évf. 2003. 1. szám).
15. http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Magyar_isk_tortenete/vii1_npoktats.html - *A magyar iskoláztatás története a 19-20. században* (VII.1. Népoktatás).
16. <http://mek.oszk.hu/01800/01893/html/12.htm> - Pukánszky, Németh: *Neveléstörténet, az 1945 utáni magyar iskoláztatás története.*

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007900802

Дата перевірки:
18.05.2021 00:15:20 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
18.05.2021 00:30:11 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: AntalAlex_BA_szakdolgozat_2021

Кількість сторінок: 40 Кількість слів: 10463 Кількість символів: 81787 Розмір файлу: 578.84 KB ID файлу: 1007993791

3.04% Схожість

Найбільша схожість: 0.67% з Інтернет-джерелом (<https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/217124/dolgozat..>)

3.04% Джерела з Інтернету

73

Сторінка 42

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

6